

העזרה מהסוגיא

בבא קמא סה. – עב:

פרשת וארא ה'תשפ"ד

דף סה

◆ **דין גנב** - גנב קונה את הגניבה בידו או בקנין חצר^א.

◆ **חיוב קרן וחיוב כפל וארבעה וחמשה:**

- **חיוב קרן** - כשעת הגניבה, אמנם באופן ששווי הבהמה עלה (כגון שהגניבה התייקרה או השביחה) והגנב הזיק את הגניבה או אכל את הגניבה משלם כשעת ההיזק והאכילה^ב.
- **חיוב כפל וארבעה וחמשה:**
 - לרש"י:

- באופן שהגנב משלם בבהמה - כשעת הגניבה.
- באופן שהגנב משלם בדמים - כשעת העמדה בדין. אמנם באופן שהבהמה הייתה כחושה ולאחר מכן הגנב פיטם את הבהמה בידים, או באופן שהבהמה הייתה שמינה ולאחר מכן הגנב הכחיש את הבהמה בידים משלם כשעת הגניבה^ג.
- לתוס' בתירוץ הראשון:
 - באופן שהיה שינוי בגוף הבהמה (כגון שהבהמה השביחה או הכחישה) - כשעת הגניבה.

✽ הערות ✽

- א הגמ' מבארת שלמרות שדין גנב נאמר באופן שהגניבה בידו דכתיב 'אם המצא תמצא בידו' מ"מ דורשים 'אם המצא תמצא' לרבות שגנב קונה את הגניבה בקנין חצר, תוס' מבארים שהחידוש שגנב קונה את הגניבה בקנין חצר הוא שלא אומרים שאין שליו לדבר עבירה באופן שהשליו לאו בר חיובא.
- ב הגמ' בב"מ [מג א] מבארת שהטעם שבאופן ששווי הבהמה עלה והגנב הזיק את הגניבה או אכל את הגניבה משלם כשעת ההיזק ואכילה משום שהגניבה ברשות הבעלים ושווי הבהמה עלה ברשותם.
- ג הגמ' מבארת שהמקור שכפל וארבעה וחמשה הוא כשעת העמדה בדין דכתיב 'גניבה וחיים' ודורשים אחייה לקרן כעין שגנב אבל כפל וארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין, ורש"י סובר שדורשים כך רק באופן שמשלם בדמים ולא באופן שמשלם בבהמה.
- הגמ' מבארת שהסיבה שבאופן שהבהמה הייתה כחושה ולאחר מכן הגנב פיטם את הבהמה בידים משלם כשעת הגניבה, משום ש'אנא פטימנא ואת שקלת'. והסיבה שבאופן שהבהמה הייתה שמינה ולאחר מכן הגנב הכחיש את הבהמה בידים משלם כשעת הגניבה, משום 'מה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא', ורש"י מבאר שהכחשה נחשבת התחלת הטביחה, ותוס' בתירוץ הראשון מבארים שכמו שב'קטלא כולה' צריך לשלם כשעת הגניבה משום שקנה בשינוי כך ב'קטלא פלגא' צריך לשלם כשעת הגניבה, ותוס' בתירוץ השני מבארים שכמו שב'קטלא כולה' צריך לשלם כשעת התחלת הטביחה ולא צריך לשלם כשעת סיום הגניבה אפילו למ"ד 'אינה לטביחה אלא לבסוף', כך ב'קטלא פלגא' צריך לשלם כשעת התחלת הטביחה.

לקבלת העלון במייל B0527147396@gmail.com

▪ באופן שלא היה שינוי בגוף הבהמה (כגון שהבהמה התייקרה או הוזלה) - כשעת העמדה בדין.

○ לתוס' בתירוצ' השני:

▪ באופן ששווי הבהמה עלה (כגון שהגניבה התייקרה או השביחה) - כשעת הגניבה.

▪ באופן ששווי הבהמה ירד (כגון שהגניבה הוזלה או הוכחשה) - כשעת העמדה בדין, אמנם באופן שהגנב הכחיש את הבהמה בידים משלם כשעת הגניבה.

◆ טוען טענת גנב שנשבע ואח"כ באו עדים ואח"כ הודה:

• לרבי יעקב:

○ באופן שהחומש והכפל שווים - חייב כפל ואשם ו'חומשו עולה לו בכפילו'.

○ באופן שהכפל יותר מהחומש - לרש"י חייב כפל וחומש ואשם משום שלא שייך לומר ש'חומשו עולה לו בכפילו', לתוס' חייב כפל ואשם ו'חומשו עולה לו בכפילו'.

• לחכמים - חייב כפל ואשם ולא חייב חומש.

• לרבי שמעון בן יוחאי - חייב כפל ולא חייב חומש ואשם.

◆ דין שינוי:

• לבית הלל:

○ 'שינוי שאינו חוזר' - קונה.

○ 'שינוי החוזר':

▪ לרבה - קונה דכתיב 'אשר גזל' כעין שגזל.

▪ לרב חסדא [סא]:

• ללישנא קמא - קונה.

• ללישנא בתרא - לא קונה דכתיב 'והשיב את הגזילה' ומשמע אפילו לאחר שינוי.

▪ לרבי יוחנן [צד ב] - מדאורייתא לא קונה מדרבנן קונה.

• לבית שמאי:

○ לאב"י - בין 'שינוי החוזר' ובין 'שינוי שלא חוזר' לא קונה.

✽ הערות ✽

ד הגמ' מבארת שהמקור שכפל וארבעה וחמשה הוא כשעת העמדה בדין דכתיב 'גניבה וחיים' ודורשים אחייה לקרן כעין שגנב אבל כפל וארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין, ותוס' בתירוצ' הראשון מבארים שדין זה נאמר רק באופן שלא היה שינוי בגוף הבהמה, אבל באופן שהיה שינוי בגוף הבהמה משלם כשעת הגניבה, כיון שחייב כפל וארבעה וחמשה נקבע לפי מצב הבהמה בשעת הגניבה.

ה הגמ' מבארת שהמקור שכפל וארבעה וחמשה הוא כשעת העמדה בדין דכתיב 'גניבה וחיים' ודורשים אחייה לקרן כעין שגנב אבל כפל וארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין, ותוס' בתירוצ' השני מבארים שדין זה נאמר באופן ששווי הבהמה ירד ולא באופן ששווי הבהמה עלה, כיון שדרשה זו באה להקל על החיוב של כפל וארבעה וחמשה. אמנם באופן שהגנב הכחיש את הבהמה בידים משלם כשעת הגניבה, משום ש'מה לי קטלא כולה מי לי קטלא פלגא'.

ו הגמ' מבארת שהאופן שבו החומש והכפל שווים כגון שהגניבה שווה ארבעה זוזים, ונשבע והודה ארבעה פעמים ומימלא חיוב החומש והכפל הם ארבעה זוזים (הגמ' מבארת שהמקור שאפשר להתחייב כמה חומשים על קרן אחד דכתיב 'וחמישיתיו' לשון רבים), או באופן שהגניבה הייתה שווה בשעת הגניבה ארבעה ובשעת העמדה בדין שווה זוז, ומימלא חיוב החומש והכפל הם זוז (כיון שהחומש תלוי בחיוב קרן שהוא כשעת הגניבה וחיוב הכפל תלוי בשעת העמדה בדין).

ז הגמ' מבארת שהמקור של חכמים שבמקום שיש כפל לא חייב חומש, דכתיב 'והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו יסף עליו', ודורשים ש'בראשו' הכוונה לקרן 'וחמישיתו' הכוונה לחומש, שחיוב חומש נאמר רק באופן שחייב קרן ולא באופן שחייב כפל (הגמ' מוסיפה שלמרות שחיוב אשם נאמר לאחר מכן 'ואת אשמו', רבנן לא דורשים דרשה זו ביחס לחיוב אשם, משום ש'את' מפסיק).

ח הגמ' מבארת שהמקור של רבי שמעון בן יוחאי שבאופן שחייב כפל לא חייב חומש ואשם, דכתיב 'והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו יסף עליו', ודורשים ש'בראשו' הכוונה לקרן 'וחמישיתו' הכוונה לחומש, שחיוב חומש נאמר רק באופן שחייב קרן ולא באופן שחייב כפל, וכן דורשים דרשה זו גם ביחס לחיוב אשם שכתוב לאחר מכן 'ואת אשמו', שחיוב אשם נאמר רק באופן שחייב קרן ולא באופן שחייב כפל.

ט הגמ' מבארת שהמקור שבית הלל סוברים ששינוי שאינו חוזר קונה, הוא מדברי בית הלל שבאופן שהבעל נתן לאשה חטים באתננה והאשה עשתה מהם סולת, הסולת אינה אסורה מדין 'אתנן' דכתיב 'גם שניהם' ודורשים 'הם' ולא שינויהם' ומבואר ששינוי קונה.

○ לרבה - בית שמאי סוברים כבית הלל.

• טלה ונעשה איל:

○ לרבי אילעא - נחלקו בכך בית שמאי ובית הלל^א.

○ לרבי חנינא - לא קונה.

דף סו - סז

◆ **שינוי בראשית הגז** - לרש"י באופן שהפריש ראשית הגז ועשה בהם שינוי נקנה לו ולא צריך לתתם לכהן, לתוס' באופן שהיה לו גיזה שחייבת בראשית הגז ועשה בה שינוי לא צריך להפריש מהם ראשית הגז^ב.

◆ **דין 'יאוש' בגנב:**

• באופן שהגנב רוצה לקנות ביאוש:

○ לרבה - הגמ' מסתפקת האם קונה מדאורייתא או שקונה מדרבנן^ג.

○ לרב יוסף - אינו קונה^ד.

○ לעולא:

▪ לר"ת - יאוש קונה.

▪ לר"י - יאוש אינו קונה.

• באופן שהגנב לא רוצה לקנות ביאוש (כגון באופן שגנב חמץ ועבר עליו הפסח) - לא קונה.

◆ **דין 'יאוש ושינוי רשות' בגנב - קונה.**

◆ **דין 'שינוי השם' בגנב - קונה^ה.**

הערות

י הגמ' מבארת שהמקור של אביי שבית שמאי סוברים ששינוי לא קונה, משום שבית שמאי סוברים שבאופן שהבעל נתן לאשה חיטים באתננה והאשה עשתה מהם סולת, הסולת אסורה מדין 'אתנן' דכתיב 'גם שניהם' ודורשים לרבות שינוייהם ומבואר ששינוי לא קונה, אמנם רבא סובר שדברי בית שמאי נאמרו רק לענין איסור לגבוה משום שהם מאוסים.

יא רש"י מבאר שלפי רבי אילעא נחלקו בית שמאי ובית הלל באופן שגנב טלה ונעשה איל ולאחר מכן טבח או מכר: לבית שמאי חייב ארבעה וחמשה משום ששינוי לא קונה, ולבית הלל פטור מארבעה וחמשה משום ששינוי קונה, אמנם לשאר דינים מודים בית הלל שלא נחשב שינוי.

יב רש"י מוסיף שבאופן שהפריש ראשית הגז ועשה שינוי וקנה את הגז בשינוי לא צריך לשלם דמים לכהן, משום שנחשב 'ממון שאין לו תובעים'. ותוס' מוסיפים שבאופן שגזז כמות שמחייבת ראשית הגז וחל עליו חיוב ראשית הגז ולאחר מכן עשה שינוי בכל הגיזה פטור מראשית הגז, ובאופן שנשאר בידו קצת מהגיזה שלא עשה בה שינוי חייב בראשית הגז, אמנם באופן שגזז כמות שלא חייבת בראשית הגז ולא חל עליו חיוב ראשית הגז ועשה בה שינוי, ולאחר מכן חזר וגזז כמות שלא חייבת בראשית הגז, לא חייב להפריש ראשית הגז למרות שנשארה בידו גיזה שלא עשה בה שינוי.

יג הגמ' מבארת שהמקור של רבה לפי הצד שיאוש קונה מדאורייתא הוא מייאוש באבידה, אמנם לפי הצד שיאוש קונה מדרבנן אי אפשר ללמוד שיאוש יקנה מדאורייתא מאבידה, משום שבאבידה 'בהיתרא אתא לידה' ובגניבה 'באיסורא אתא לידה' (תוס' מקשים לפי הצד שיאוש קונה מדאורייתא כיצד אפשר ללמוד מאבידה, והרי באבידה עצמה יאוש לא קונה באופן שהיאוש היה לאחר שהמוצא הגביה את האבידה משום שב'איסורא אתא לידה', וה"ה בגניבה לא צריך להועיל יאוש באופן שנמצא ביד הגנב כיון שב'איסורא אתא לידה', ותוס' מבארים שבאבידה באופן שהבעלים התיימש לאחר שהמוצא הגביה את האבידה, המוצא לא צריך להחזיר לבעלים את האבידה עצמה אלא רק את דמי האבידה, וה"ה שבגניבה באופן שהבעלים התיימש באופן שנמצא ביד הגנב לא צריך להחזיר לבעלים את הגניבה עצמה אלא את דמיה).

בדברי הגמ' (סז ב) מבואר שרב סובר כדברי רבה שיאוש קונה, וכן מבואר בדברי הגמ' (סח ב) שריש לקיש סובר כדברי רבה שיאוש קונה.

רש"י מבאר שהמקור שיאוש קונה באבידה דכתיב 'אשר תאבד ממנו' ודורשים פרט לאבידה שאבודה ממנו מכל אדם, אמנם תוס' סוברים שהמקור שיאוש קונה באבידה דכתיב 'שמלה' ודורשים 'מה שמלה מיוחדת שיש לה סימנים ויש לה תובעים' למעט אבידה שאין לה סימנים שהבעלים מתיימשים ממנה.

יד בדברי הגמ' (סח א-ב) מבואר שרב נחמן ורב ששת ורבי יוחנן ורבי אלעזר סוברים כדברי רב יוסף שיאוש לא קונה.

טו בדברי הגמ' מבואר שלפי רב יוסף ש'שינוי השם' לבד קונה, ולכן הגמ' מקשה על דברי רב יוסף מהדין שאדם גזל קורה ובנאה בבנין שמבואר בדברי המשנה שלא צריך להחזיר את הקורה עצמה מפני תקנת השבים, ולפי רב יוסף לא צריך להחזיר את הקורה עצמה משום שהיה בקורה 'שינוי השם', ותוס' מבארים שדין זה נאמר באופן שלא היה יאוש והגמ' מתרצת שבאופן של קורה שבנאה בבנין לא נחשב שינוי השם כיון שנשאר על הקורה בבנין שם 'קורה' או משום שאפשר לחזור ולסתור את הבנין ויחזור על הקורה שם 'קורה' ונחשב 'שינוי החוזר'.

תוס' בתירוץ הראשון מבארים שדברי הגמ' ששינוי השם קונה לבדו רק באופן שעשה שינוי השם גדול, אבל באופן שעשה שינוי השם קטן (כגון עור שהגנב יחד אותו ל'עיצבא') שינוי השם לבד לא קונה ורק יאוש ושינוי השם יחד קונים. ותוס' בתירוץ השני מבארים שדברי הגמ' נאמרו רק באופן ששינוי השם נעשה

◆ **דין משכב הזב** - באופן שהמשכב שלו נטמא. באופן שהמשכב גזול: לרש"י אינו נטמא, לתוס' נטמא.

◆ **הגונב פירות והפריש מהם תרומה** - חל התרומה או מדין יאוש (למ"ד יאוש קונה) או מדין יאוש ושינוי השם^{טז}.

◆ **הגונב בהמה והקדישה:**

• לפני יאוש - לא חל ההקדש.

• לאחר יאוש:

○ האם חל ההקדש - חל ההקדש, או מדין יאוש (למ"ד יאוש קונה), או מדין יאוש ושינוי רשות, או מדין יאוש ושינוי השם.

○ האם הבהמה פסולה:

▪ למ"ד יאוש קונה:

• לר"ת - הבהמה פסולה מדין 'מצווה הבאה בעבירה'.

• לר"י - הבהמה לא פסולה מדין 'מצווה הבאה בעבירה' כיון שהגנב קנה את הבהמה לפני ההקדש.

▪ למ"ד יאוש לא קונה - הבהמה פסולה מדין 'מצווה הבאה בעבירה' כיון שהגנב קנה את הבהמה בשעת ההקדש.

דף סח - סט

◆ **חייב ארבעה וחמשה^{יז}:**

• למ"ד יאוש קונה:

○ באופן שטבח ומכר לפני יאוש - חייב ולמרות שהמכירה לא חלה כיון שמכר לפני יאוש.

○ לאחר יאוש - פטור משום שטבח ומכר את שלו.

• למ"ד יאוש לא קונה:

○ לרב נחמן ורבי יוחנן - חייב, בין באופן שטבח ומכר לפני יאוש (למרות שהמכירה לא חלה), ובין באופן שטבח ומכר לאחר יאוש.

○ לרב ששת ורב אלעזר:

▪ לפני יאוש - באופן שטבח חייב. באופן שמכר פטור משום שהמכירה לא חלה, והמקור לכך הוא שדורשים טביחה דומיא דמכירה ש'אהנו מעשיו'.

▪ לאחר יאוש - חייב משום שהמכירה חלה על ידי 'יאוש ושינוי רשות'.

◆ **הגונב מהגנב האם צריך לשלם כפל לגנב הראשון:**

• באופן שהגנב לא קנה את הגניבה - פטור מכפל^{יח}:

הערות

על ידי 'מעשה', אבל באופן ששינוי השם נעשה על ידי יחוד (כגון עור שהגנב יחד אותו ל'עיצבא') שינוי השם לבדו לא קונה משום שאין לגנב כוח ליחד את הגניבה ורק לאחר יאוש יש לגנב כוח ליחד את הגניבה.

^{טז} תוס' מבארים שלמרות שאפשר להשאל על הפרשת התרומה, מ"מ השינוי השם שנעשה על ידי הפרשת התרומה לא נחשב 'שינוי החוזר לברייתו', כיון שלא שיכח שנשאלים על התרומה.

^{יז} בדברי המשנה [סב ב] מבואר שחייב ארבעה וחמשה נאמרו רק באופן שגנב שור או שה ולא באופן שגנב שאר בעלי חיים, והגמ' [סז ב] מבארת שהסיבה שלא לומדים גזירה שווה 'שור שור' משבת שחייב ארבעה וחמשה נאמרו בכל הבעלי חיים, דכתיב 'כי יגנוב איש שור או שה וטבחו או מכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה', והיה אפשר לכתוב 'כי יגנב איש שור וטבחו ומכרו חמשה בקר ישלם תחתיו וארבע צאן תחת השה', וכיון שהתורה חזרה וכפלה 'שור ושה' דורשים שהחייב ארבעה וחמשה נאמרו רק בשור ושה ולא בשאר בעלי חיים.

הגמ' [שם] מוסיפה שבאופן שצריך לשלם ארבעה וחמשה הגנב צריך לשלם שוורים וכבשים בריאים ולא יכול לשלם שוורים וכבשים כחושים, והמקור של דין זה הוא מיתור של המילה 'תחת'.

^{יח} הגמ' [סט ב] מבארת שהמקור שהגנב מהגנב לא חייב כפל לגנב הראשון דכתיב 'וגונב מבית האיש' ודורשים ולא מבית הגנב, ורש"י מבאר שבאופן זה הגנב הראשון צריך לשלם קרן וכפל לבעלים והגנב השני צריך לשלם קרן לגנב הראשון.

הנידון בסוגיא הוא האם הגונב מהגנב צריך לשלם כפל לגנב הראשון וראה להלן [בסמוך] האם הגונב מהגנב צריך לשלם כפל לבעלים.

• באופן שהגנב קנה את הגניבה (כגון לאחר שינוי מעשה או לאחר יאוש או לאחר יאוש ושינוי רשות) - חייב כפל.

◆ **גנב שהבעלים העמיד אותו בדין והתחייב ולאחר מכן טבח או מכר:**

• באופן שבית דין פסקו 'חייב אתה ליתן לו' - חייב ארבעה וחמשה.

• באופן שבית דין פסקו 'צא תן לו' - פטור מארבעה וחמשה.

◆ **דין גנב שלפני שבאו עדים להעיד על הגניבה הגנב החזיר את הגניבה לבעלים** - פטור מכפל משום ש'חזרה קרן לבעלים'.

◆ **דיני דבר שאינו ברשותו:**

• האם אדם יכול למכור או להפקיר או להקדיש או לחלל דבר שאינו ברשותו - נחלקו התנאים.³

• הגונב מהגנב האם הגנב השני צריך לשלם כפל לבעלים - למ"ד שאדם לא יכול למכור דבר שאינו ברשותו פטור משום שהגניבה נחשבת שאינה ברשות הבעלים, ולמ"ד שאדם יכול למכור דבר שאינו ברשותו חייב כיון שהגניבה נחשבת ברשות הבעלים.⁴

• גנב בהמה והבעלים הקדיש את הגניבה ביד הגנב - למ"ד שאדם יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו ההקדש חל, ולמ"ד שאדם לא יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו ההקדש לא חל.⁵

◆ **תקנות לגזלנים:**

• לקט - אדם שחושש שהעניים ילקטו לקט שלא כדין יכול להפקיר את מה שהעניים ילקטו.⁶

• כרם רבעי:

○ בשנת השמיטה - מציינים בקוזזות אדמה כדי שידעו שהוא כרם רבעי.

○ בשאר השנים:

▪ מעיקר הדין:

• לת"ק - מציינים בקוזזות אדמה כדי שידעו שהוא כרם רבעי.

• לרבי שמעון בן גמליאל - לא מציינים משום 'הלעיטהו לרשע וימות'.

▪ הצנועים - היו מחללים את הפירות.⁷

✧ הערות ✧

יט רש"י מבאר שהמקור שאין חיוב כפל באופן ש'חזרה קרן לבעלים', דכתיב 'אם המצא תמצא בידו הגניבה' ודורשים שהעידו עדים על הגניבה בזמן שהגניבה נמצאת בידו, אבל באופן שהגניבה הייתה ביד הבעלים בזמן שהעידו עדים פטור מכפל.

כ הגמ' מבארת שהתנא של המשנה (סב ב) שאומר שהגנב מהגנב לא חייב כפל סובר שאדם לא יכול להקדיש או לחלל או להפקיר או למכור דבר שאינו ברשותו, משום שלפי המ"ד שאדם יכול להקדיש או לחלל או להפקיר או למכור דבר שאינו ברשותו הגנב חייב לשלם כפל לבעלים כיון שהגניבה נחשבת ברשות הבעלים, אמנם רבי דוסא סובר שאדם יכול להקדיש או לחלל או להפקיר או למכור דבר שאינו ברשותו (וכפי שיתבאר להלן עמוד 5), וכן התנא של המשנה (מעשר שני ה א) שאומר שהצנועים היו מחללים את הפירות של הכרם רבעי, סובר שאדם יכול להקדיש או לחלל או להפקיר או למכור דבר שאינו ברשותו (וכפי שיתבאר בהערה כו).

תוס' מבארים שדברי התנא של המשנה שאדם לא יכול לחלל דבר שאינו ברשותו נאמר בחילול כרם רבעי, אבל בחילול הקדש אדם יכול לחלל דבר שאינו ברשותו כיון שההקדש יצא מרשות הבעלים.

כא ראה לעיל [בסמוך] האם הגונב מהגנב צריך לשלם כפל לגנב הראשון.

כב בדברי הגמ' מבואר שלפי המ"ד שההקדש חל, באופן שהבעלים הקדיש לפני שבאו עדים, הגנב לא חייב כפל משום ש'חזרה קרן לבעלים', ומימלא אין חיוב של ארבעה וחמשה כיון שתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה, ובאופן שהבעלים הקדיש לאחר שבאו עדים, הגנב חייב כפל כיון שאין פטור של 'חזרה קרן לבעלים', וכן יש חיוב של ארבעה וחמשה (בין באופן שהגנב טבח ומכר לפני שבית דין פסקו את פסק הדין, ובין באופן שהגנב טבח ומכר לאחר שבית דין פסקו את פסק הדין ואמרו 'חייב אתה ליתן לו', אמנם באופן שבית דין פסקו את פסק הדין ואמרו 'צא תן לו' ולאחר מכן הגנב טבח ומכר פטור מארבעה וחמשה וכפי שהובא לעיל [בסמוך]).

כג רש"י מבאר שדין לקט נאמר רק בשני שבלים ולא בשלש שבלים, ויש עניינים שלוקטים גם שלש שבלים ולכן אדם שרוצה להציל את העניים מאיסור יכול להפקיר את מה שהעניים ילקטו, וברש"י משמע שעל ידי ההפקר מציל את העניים מאיסור גזל, אמנם תוס' מבארים שעל ידי ההפקר מציל את העניים גם מאיסור טבל, כיון שהעניים לא מפרישים תרומות ומעשרות כיון שלקט פטור מתרומות ומעשרות, וכן הפקר פטור מתרומות ומעשרות.

כד תוס' מבארים שהצנועים היו מחללים את הפירות רק בשאר השנים ולא בשנת השמיטה, כיון שבשנת השמיטה הפירות הם הפקר ומימלא הצנועים לא יכולים לחלל את הפירות.

• צורת ההפקר (בלקט) והחילול (בכרם רבעי לצנועים):

- לרבי יהודה - ההפקר והחילול נעשה לפני שהעניים או הגזלנים לוקטים, ואומרים שההפקר והחילול יחול על הפירות שהעניים או הגזלנים ילקטו, וההפקר והחילול חלים כיון ש'יש ברירה' כ"ה.
- לרבי דוסא - ההפקר והחילול נעשה לאחר שהעניים או הגזלנים לוקטים, וההפקר והחילול חלים למרות שהפירות נחשבים 'אינו ברשותו' כ"ו.

דף ע

◆ דיני הרשאה:

- לשון ההרשאה - 'זיל דון וזכי ואפיק לנפשך', ויכול לכתוב לשון זה על כל החפץ המורשה או על חלק מהחפץ המורשה.
- גדר הדין של הרשאה:
 - לאמימר - מקנה את החפץ המורשה למורשה.
 - לרב אשי:
 - ללישנא קמא - מקנה חצי החפץ המורשה למורשה.
 - ללישנא בתרא - לא מקנה את החפץ המורשה אלא עושה את המורשה ל'שליח' כ"ו.
- באופן שהמורשה תפס את החפץ המורשה לעצמו:
 - לאמימר - בית דין לא יכולים להוציא ממנו, כיון שהחפץ שייך לו.
 - לרב אשי:
 - ללישנא קמא - בית דין יכולים להוציא ממנו חצי מהחפץ, כיון שחצי מהחפץ לא שייך לו.
 - ללישנא בתרא - בית דין יכולים להוציא מידו את כל החפץ, כיון שהחפץ לא שייך לו.

✽ הערות ✽

- כה תוס' מבארים שבדברי רבי יהודה מבואר שאפשר לחלל פירות שמחוברים לקרקע.
- כו הגמ' מביאה שהתנא של המשנה [מעשר שני ה' א] שאומר שהצנועים היו מחללים את הפירות של הכרם רבעי, סובר כדברי רבי דוסא שהחילול נעשה לאחר שהעניים או הגזלנים לוקטים, וההפקר והחילול חלים למרות שהפירות נחשבים 'אינו ברשותו'.
- תוס' מבארים שיש שני אפשרויות כיצד אפשר לעשות את ההפקר והחילול לדעת רבי דוסא: א. הבעל הבית יאמר את לשון ההפקר והחילול לאחר שהעניים לקטו ולאחר שהגזלנים לקטו. ב. הבעל הבית יאמר את לשון ההפקר והחילול לפני שהעניים והגזלנים לקטו, ויוסיף ויאמר שההפקר והחילול יחולו מיד לאחר שהעניים והגזלנים ילקטו. ותוס' בתירוץ הראשון שהן לענין הפקר והן לענין חילול אפשר לעשות את שני האפשרויות, ותוס' בתירוץ השני סוברים שבחילול כרם רבעי הבעל הבית אומר את לשון החילול לפני שהגזלנים לקטו, כיון שאם יאמר את לשון החילול לאחר שהגזלנים לקטו יש חשש שהגזלנים יאכלו את הכרם רבעי מיד לאחר שילקטו לפני שיחלל, אבל בהפקר של לקט שיש פחות חשש שהעניים יאכלו מיד לאחר שילקטו, הבעל הבית אומר את לשון החילול לאחר שהעניים לקטו, כיון שיש חשש שאם יאמר את לשון החילול לפני שהעניים לקטו, יטעה ולא יוסיף שההפקר יחול לאחר שהעניים ילקטו ולא יחול ההפקר [ע"פ מהרש"א].
- תוס' דנים לפי המ"ד ש'יאוש קונה' האם הגנב קונה את הגניבה אפילו באופן שהגניבה לא הייתה בחזירו בשעת היאוש, או דלמא הגנב את הגניבה רק באופן שהיא בחזירו בשעת הגניבה, אבל באופן שהגניבה לא הייתה בחזירו בשעת הגניבה כל אדם יכול לזכות בגניבה, אמנם לפי המ"ד ש'יאוש לא קונה' פשוט שבאופן שהגניבה הייתה ברשות הרבים כל אדם יכול לזכות בה.
- תוס' מבארים שלפי המ"ד ש'יאוש קונה' צריך לומר שמדובר באופן שלאחר שהעניים או הגזלנים לקטו בעל הבית לא התיימש ולכן יכול להפקיר או לחלל, אבל באופן שבעל הבית התיימש לא יכול להפקיר או לחלל כיון שהעניים או הגזלנים זכו בפירות לגמרי מדין 'יאוש', והעניים או הגזלנים חייבים להפריש תרומות ומעשרות, משום שלמרות ש'יאוש באבדה' פוטר מתרומות ומעשרות, מ"מ 'יאוש בגניבה' לא פוטר מתרומות ומעשרות, משום שלפי הצד שהגנב קונה את הגניבה אפילו באופן שהגניבה אינה בחזירו, גדר הדין של ה'יאוש' הוא כמתנה מהבעלים לגנב ומתנה זו אינה פוטרת מתרומות ומעשרות, ולפי הצד שהגנב קונה את הגניבה רק באופן שהגניבה בחזירו ולכן שזכה בגניבה כל אדם יכול לזכות בה, מ"מ ה'יאוש' לא פוטר מתרומות ומעשרות, משום שהמקור ש'יאוש פוטר מתרומות ומעשרות דכתיב 'ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך' ודורשים למעט הפקר שהלוי יכול לזכות, אבל באופן זה שהזוכה צריך לשלם קרן לגנב הראשון לא נחשב שהלוי יכול לזכות, ומימלא לא נחשב להפקר שפוטרת מתרומות ומעשרות.
- כו הגמ' מבארת שהמקור של רב אשי שכוונת הבעלים לא להקנות את כל החפץ למורשה, שהרי הבעלים כותב 'כל דמתעני מין דינא קבילית עלי' כלומר שישלם את ההוצאות שיהיו למורשה מתביעה זו, ואם היה מקנה את כל החפץ למורשה לא היה כותב כך, ולכן ללישנא קמא נוקטים שכוונת הבעלים להקנות חצי מהחפץ למורשה, וללישנא בתרא נוקטים שאין כוונתו להקנות את החפץ למורשה אלא לעשותו לשליח.

• האם אפשר לכתוב הרשאה באופן שאי אפשר להקנות את החפץ המורשה (כגון שנחשב 'אינו ברשותו')^{כח}:

○ לפי הצד שמקנה את המטלטלים למורשה - אי אפשר לכתוב.

○ לפי הצד שעושה את המורשה לשליח - אפשר לכתוב.

• האם אפשר לכתוב הרשאה באופן שהנפקד כפר במטלטלים בבית דין - ללישנא בתרא אי אפשר לכתוב כיון שחוששים ל'מחזי כשיקרא', לפי האמוראים שסוברים שלא חוששים 'למחזי כשיקרא' אפשר לכתוב.

◆ דין עדות:

• עדות של 'חצי דבר' - פסולה דכתיב 'על פי שנים עדים יקום דבר' ודורשים ולא חצי דבר.

• אופני עדות שונים שיש לדון האם נחשבים 'חצי דבר':

○ שני עדים שהעידו שראו שעה אחת של גדלות, ושני עדים נוספים העידו שראו שעה אחרת של גדלות - שתי העדויות נחשבות 'חצי דבר'.

○ שני עדים שהעידו על אדם שהיה מוחזק בקרקע שנה אחת, ושני עדים אחרים העידו על אדם זה שהיה מוחזק בקרקע שנה נוספת, ושני עדים אחרים העידו על אדם זה שהיה מוחזק בקרקע שנה נוספת:

▪ לרבי עקיבא - שלשת העדויות נחשבות 'חצי דבר'.

▪ לרבנן - שלשת העדויות לא נחשבות 'חצי דבר'.

○ שני עדים שהעידו על האשה שהתקדשה ושני עדים אחרים העידו על אשה זו שזינתה - שתי העדויות לא נחשבות 'חצי דבר'.

◆ **פטור קלבדר"מ באופן שלא התחייב את שני החיובים יחד** - לרבי אבין חייב משום ש'עקירה צורך הנחה', לרבי ירמיה תוס' מסתפקים האם חייב משום ש'עקירה צורך הנחה' או דלמא פטור.

◆ **דין קנין חצר באופן שאדם זרק חפץ לחצר** - באופן שהחפץ נכנס לתוך אויר המחיצות קונה.

◆ **חיוב שבת באדם שזרק חפץ מרשות הרבים לרשות היחיד:**

• לרבי עקיבא:

○ באופן שזרק את החפץ לרשות היחיד שאינה מקורה - באופן שהחפץ הגיע מעל המחיצות חייב, משום שרשות היחיד עולה עד לרקיע.

○ באופן שזרק את החפץ לרשות היחיד דרך חלון - באופן שהחפץ נכנס לתוך הרשות חייב.

• לרבנן - באופן שהחפץ נח בתוך הרשות חייב.

◆ **חיוב ארבעה וחמשה באופן שמכר בשבת:**

• באופן שהמכירה לא נעשתה על ידי חילול שבת - חייב ארבעה וחמשה.

• באופן שהמכירה נעשתה בצורה שיש בה חילול שבת - פטור מארבעה וחמשה מחמת 'קים ליה בדרבה מיניה'.

• האופנים שבהם המכירה נעשתה על ידי חילול שבת:

✽ הערות ✽

כח רש"י מבאר שמטלטלים של פקדון נחשבים 'אינו ברשותו', אמנם תוס' חולקים על רש"י וסוברים שמטלטלים של פקדון נחשבים 'ברשותו' אבל מטלטלים של גזילה נחשבים 'אינו ברשותו', תוס' מוסיפים שאותו נידון יש גם באופן שרוצה לכתוב הרשאה על הלוואה שאי אפשר להקנותה.

כט רש"י מבאר שהטעם של רבנן שעדות של חזקה לא נחשבת 'חצי דבר', משום שהעדות של שנה אחת נחשבת התחלה של חזקה, אבל עדות על שעה אחת של גדלות לא נחשבת עדות של התחלה של גדלות. תוס' בפירוש הראשון מבארים שהטעם של רבנן שעדות של שנה אחת של חזקה לא נחשבת 'חצי דבר', משום שהעדים מעידים על כל מה שיכלו לראות בשנה זו, אבל בעדות של שעה אחת של גדלות שלא מעידים על כל מה שיכלו לראות נחשב 'חצי דבר'. תוס' בפירוש השני מבארים שהטעם של רבנן שעדות של שנה אחת של חזקה לא נחשבת 'חצי דבר', כיון שיש נפק"מ בעדות זו לענין לחייב את המחזיק על אכילת הפירות אם לא יחזיק שלש שנים, אבל עדות של שעה אחת של גדלות נחשבת 'חצי דבר' כיון שאין נפק"מ בעדות זו.

ל הגמ' מבארת שלמרות שהעדות של הזנות לא נחשבת לעדות של הקידושין, מ"מ העדות של הקידושין נחשבת לעדות גם לולי העדות של הזנות, ולכן שתי העדויות לא נחשבות 'חצי דבר'.

לא בדין זה מבואר שחיוב פטור חיוב ארבעה וחמשה שהוא חיוב קנס, ובסוגיא בכתובות [לג ב - לד ב] מבואר שלרבנן חיוב מיתה פטור חיוב קנס, ולרבי מאיר לריש לקיש חיוב מיתה פטור חיוב קנס, ולרבי מאיר לא פטור חיוב קנס, ולפי דברי רבה בדעת רבי מאיר גם באופן שהמכירה נעשתה בצורה שיש בה חילול שבת חייב ארבעה וחמשה.

- באופן שהגנב מכר את הגניבה על ידי לקיטת תאנים מהשדה של הלוקח^ל.
- באופן שהגנב מכר את הגניבה על ידי זריקת הגניבה מרשות הרבים לחצירו של הלוקח^ל.
- ◆ **גדר פטור 'קים ליה בדרכה מיניה' - פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.**

דף עא - עב

- ◆ **חייב ארבעה וחמשה באופן שהגנב ששלח שליח לטביחה או למכירה - חייב ארבעה וחמשה^ל.**
- ◆ **חייב ארבעה וחמשה באופן שטבח בשבת או ביום הכיפורים:**
 - באופן שהגנב טבח בעצמו:
 - באופן שטבח בשבת - פטור משום ש'קים ליה בדרכה מיניה'.
 - באופן שטבח ביום כיפור:
 - חיוב כרת - לא פטור מחיוב ארבעה וחמשה.
 - חיוב מלקות:
 - לרבי מאיר - לא פטור מחיוב ארבעה וחמשה.
 - לרבנן:
 - באופן שהתרו בו - פטור מארבעה וחמשה משום ש'אינו לוקה ומשלם'.
 - באופן שלא התרו בו - לרבי יוחנן לא פטור מחיוב ארבעה וחמשה, לריש לקיש פטור מחיוב ארבעה וחמשה.
 - באופן שהגנב שלח שליח לטביחה - חייב משום שלא שייך 'קים ליה בדרכה מיניה' כיון שהשליח חייב מיתה והגנב חייב ארבעה וחמשה.
- ◆ **המבשל בשבת:**
 - המבשל בשוגג לרבי מאיר - מותר באכילה.
 - המבשל במזיד לרבי מאיר וכן המבשל בשוגג לרבי יהודה - אסור למבשל ולאחרים לאכול באותה השבת.
 - המבשל במזיד לרבי יהודה וכן המבשל בשוגג לרבי יוחנן הסנדלר - למבשל אסור לאכול לעולם, ולאחרים אסור לאכול באותה שבת.
 - המבשל במזיד לרבי יוחנן הסנדלר - למבשל ולאחרים אסור לאכול לעולם^ל.
- ◆ **חייב ארבעה וחמשה באופן ששחט שור הנסקל:**
 - באופן שהשור התחייב סקילה בבית הבעלים והגנב גנב מבית הבעלים - פטור מארבעה וחמשה כיון שהשור איסורי הנאה ו'לאו דמריה קטבח'.

הערות

- לב נחלקו תירוצי התוס' בביאור הקנין שנעשה על ידי לקיטת התאנים של הגנב מהשדה של הלוקח: לתירוץ הראשון של תוס' הקנין היה 'חליפין' שהתאנים היו בשווי של הגניבה (תוס' בתירוץ זה סוברים שהדין ש'פירות' לא עושים חליפין נאמר רק בקנין סודר, אבל בחליפין שווה בשווה 'פירות' עושים חליפין), ולתירוץ השני של תוס' הקנין נעשה על ידי קנין חצר והתשלום על הגניבה נעשה על ידי התאנים.
- לג תוס' מבארים שלפי הצד שאין פטור של קלבדר^מ באופן שלא התחייב בשני החיובים יחד, לפי רבי עקיבא האופן שבו התחייב בחיוב שבת וחייב ארבעה וחמשה יחד שזרק את החפץ לרשות היחיד דרך חלון, ולפי רבנן באופן שהלוקח אמר שהקנין יחול כאשר החפץ ינוח על קרקע הרשות. אמנם לפי הצד שיש פטור של קלבדר^מ באופן שלא התחייב בשני החיובים יחד, לפי רבנן יש פטור קלבדר^מ גם באופן שהלוקח לא אמר שהקנין יחול כאשר החפץ ינוח על קרקע הרשות.
- לד הגמ' מבארת שהמקור שבטביחה ומכירה יש שליח לדבר עבירה דכתיב 'וטבחו או מכרו' ודורשים מה מכירה על ידי אחר אף טביחה על ידי אחר, או דכתיב 'וטבחו או מכרו' ודורשים לרבות שליח, או דכתיב 'חמשה בקר ישלם תחת השור' ודורשים לרבות שליח.
- לה הגמ' מביאה שנחלקו רב אחא ורבינא בדעת רבי יוחנן הסנדלר האם מעשה שבת אסורים באכילה מדאורייתא, דכתיב 'ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם', ודורשים מה קודש אסור באכילה אף מעשה שבת אסור באכילה, או דלמא מעשה שבת אסורים באכילה מדרבנן משום קנס, דכתיב 'ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם' ודורשים היא קודש ואין מעשה שבת אסורים.

- באופן שהשור התחייב סקילה בבית שומר והגנב גנב מבית השומר - נחלקו התנאים האם הגנב חייב לשלם ארבעה וחמשה לשומר, או דלמא הגנב פטור^ל.

◆ חייב ארבעה וחמשה באופן ששחט חולין בעזרה או באופן ששחט לעבודה זרה:

- הקדמה - באופן ששחט חולין בעזרה או באופן ששחט לעבודה זרה, יש אופנים שהאיסור של השור חל לפני חייב ארבעה וחמשה ומימלא פטור מארבעה וחמשה כיון שהשור איסורי הנאה ו'לאו דמריה קטבח', ויש אופנים שהאיסור של השור חל יחד עם החייב של ארבעה וחמשה ומימלא חייב ארבעה וחמשה וכדלהלן^ל.
- זמן החייב של ארבעה וחמשה - בין למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ובין למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף חייב ארבעה וחמשה חל בגמר השחיטה דכתיב 'וטבח' ומשמע כל הטביחה.
- זמן האיסור של חולין בעזרה:
 - באופן ששחט את כל השחיטה בעזרה:
 - למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף - בתחילת השחיטה.
 - למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף - בסוף השחיטה.
 - באופן שהתחיל לשחוט מחוץ לעזרה וסיים את השחיטה בעזרה - בסוף השחיטה.
- זמן האיסור של שוחט לעבודה זרה:
 - בסתמא:
 - למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף - בתחילת השחיטה.
 - למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף - לרש"י בסוף השחיטה, לתוס' בתחילת השחיטה משום שהאיסור של עבודה זרה תלוי במעשה השחיטה.
 - באופן שאמר 'בגמר זביחה הוא עובדה' - נאסר בסוף השחיטה.

◆ חייב ארבעה וחמשה בטביחה באופן שהשור אסור באכילה:

- האם יש חייב ארבעה וחמשה באופן שהשור אסור בהנאה:
 - לרבנן - חייב ארבעה וחמשה.
 - לרבי שמעון - פטור מארבעה וחמשה כיון ש'שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה'^ל.

✽ הערות ✽

- לו הגמ' מבארת שלפי רבי יעקב שסובר שהשומר יכול להחזיר את השור הנסקל לבעלים ולהפטר, ולפי רבי שמעון שסובר ש'דבר הגורם למזון כמזון דמי', הגנב חייב לשלם ארבעה וחמשה לשומר משום שלולי שגנב השומר היה יכול להחזיר את השור הנסקל לבעלים ולהפטר, אמנם לפי רבנן שסוברים שהשומר לא יכול להחזיר את השור הנסקל לבעלים ולהפטר הגנב פטור, וכן לפי המ"ד שסובר ש'דבר הגורם למזון לאו כמזון דמי' הגנב פטור.
- תוס' בתירוצו הראשון מבארים שרק לפי המ"ד ש'דבר הגורם למזון' הגנב חייב לשלם ארבעה וחמשה לשומר, אבל לפי המ"ד ש'גרמי' חייב הגנב פטור, משום שהחייב של גרמי נאמר רק בדבר ששווה מזון לכל העולם ולא בדבר הגורם למזון ששווה רק לאדם אחד (כגון שור הנסקל שווה רק לשומר), אמנם תוס' בתירוצו השני והשלישי נוקטים שגם לפי המ"ד ש'גרמי' חייב הגנב חייב לשלם ארבעה וחמשה לשומר.
- לז בדברי הגמ' מבואר שהפטור של 'לאו דמריה קטבח' בשוחט חולין בעזרה נאמר רק לפי המ"ד שהאיסור של חולין שנשחטו בעזרה הוא דאורייתא, אבל למ"ד שהאיסור של חולין שנשחטו בעזרה הוא דרבנן לא שייך פטור זה ולכן חייב ארבעה וחמשה.
- תוס' מבארים שהאיסור אכילה של שוחט חולין לעבודה זרה הוא דאורייתא דכתיב 'ויאכלו זבחי מתים' ודורשים שעבודה זרה אסורה כמות, אמנם תוס' דנים האם דרשה זו נאמרה בין על איסור אכילה ובין על איסור הנאה ומימלא גם האיסור הנאה הוא דאורייתא, או דלמא דרשה זו נאמרה רק על אכילה ולא על הנאה דכתיב 'ויאכלו', ותוס' מבארים שאפילו אם נאמר שהאיסור הנאה הוא דרבנן יש פטור של 'לאו דמריה קטבח', משום שהאיסור הנאה דרבנן הוא על כל ההנאות, אבל בשוחט חולין לעזרה לפי הצד ש'חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא' רבנן לא אסרו בהנאה את כל ההנאות, ולכן אין פטור של 'לאו דמריה קטבח'.

- לח הגמ' בחולין [פה א] מבארת שהמקור של רבי שמעון לענין אותו ואת בנו ששחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה משום שלומדים 'טביחה טביחה' מהפסוק 'וטבוח טבח והכן', והמקור של רבנן לענין אותו ואת בנו ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה משום שלומדים 'שחיטה שחיטה' משחטי חוץ, והגמ' מבארת שהסיבה שרבנן לא למדו מהפסוק 'וטבוח טבח והכן', משום שבאותו ואת בנו כתוב שחיטה ועדיף ללמוד 'שחיטה משחיטה' ולא ללמוד 'שחיטה מטביחה', ותוס' דנים מדוע רבנן סוברים שבחייב ארבעה וחמשה שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה ולא לומדים 'טביחה מטביחה' מהפסוק 'וטבוח טבח והכן', ותוס' בתירוצו הראשון מבארים שרבנן סוברים שעדיף ללמוד שחיטת איסור (ארבעה וחמשה) משחיטת איסור (שחטי חוץ), ולא ללמוד שחיטת איסור (ארבעה וחמשה) משחיטת היתר (וטבוח טבח והכן), ותוס' בתירוצו השני מבארים שלאחר שרבנן לומדים לענין אותו ואת בנו ששחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה,

• האופנים של טביחה שהשור אסור באכילה:

- באופן שהשור נמצא טריפה.
- באופן ששחט חולין בעזרה.
- באופן ששחט בשבת, לפי רבי יוחנן הסנדלר שסובר שהשור אסור באכילה למבשל ולאחרים לעולם, ולפי המ"ד שאיסור זה הוא מדאורייתא^ט.
- באופן ששחט לעבודה זרה.
- באופן ששחט שור הנסקל.

◆ **חייב כפל בארבעה וחמשה באופן שמת הנגנב:**

- הקדמה - תוס' מבארים שלפי הצד ש'אדם מוריש קנס לבניו' הגנב צריך לשלם כפל וארבעה וחמשה ליורשי הנגנב, ולפי הצד ש'אין אדם מוריש קנס לבניו' הגנב לא צריך לשלם כפל וארבעה וחמשה ליורשי הנגנב וכדלהלן.
- באופן שהגנב לא עמד בדין:
 - לתירוץ הראשון בתוס' - נחלקו האמוראים האם 'אדם מוריש קנס לבניו' או דלמא 'אין אדם מוריש קנס לבניו'^י.
 - לתירוץ השני בתוס' - אדם מוריש קנס לבניו.
- באופן שהגנב עמד בדין ובית דין פסקו 'חייב אתה ליתן לו' - 'אדם מוריש קנס לבניו'.

◆ **דיני חיוב ארבעה וחמשה:**

- באופן שגנב שור של שני שותפים והודה לאחד מהם:
 - למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור - חייב לשלם לשותף השני את חלקו בחיוב ארבעה וחמשה משום ש'חמשה בקר אמר רחמנא ואפילו חמשה חצאי בקר'.
 - למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב - חייב לשלם לשני השותפים ארבעה וחמשה.
- הגונב שור מאביו וטבח או מכרו ואח"כ מת אביו (לפי הצד ש'אדם מוריש קנס לבניו'):
 - באופן שטבח ומכר את השור בחיי אביו - חייב לשלם לאחיו ארבעה וחמשה לפי חלקם.
 - באופן שטבח ומכר את השור לאחר מיתת אביו - פטור מארבעה וחמשה דכתיב 'וטבח' משמע שטבח את כל השור באיסור אבל באופן זה לא טבח את כל השור באיסור כיון שהיה שותף בשור.

✽ הערות ✽

מסתבר שבכל דיני התורה שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, ותוס' מוסיפים שרבנן העדיפו לדרוש כך ולא לדרוש לענין ארבעה וחמשה 'טביחה מטביחה' ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, ולומר שבכל התורה שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, משום שעדיף ללמוד מפסוק שנאמר בסיני (שחוט חוץ) ולא ללמוד מפסוק שלא נאמר בסיני ('וטבח טבח והכן').

לט ראה לעיל [הערה לה] שנחלקו רב אחא ורבינא בדעת רבי יוחנן הסנדלר האם מעשה שבת אסורים באכילה מדאורייתא, או דלמא אסורים באכילה מדרבנן.

מ תוס' מוכיחים מסוגיין ש'אדם מוריש קנס לבניו', ותוס' מבארים שנחלקו האמוראים בכך שהרי בדברי הגמ' בכתובות [מב ב] מבואר ש'אין אדם מוריש קנס לבניו'.